Byhornet

48. ÅRGANG • NR. 1 • FEBRUAR 2019

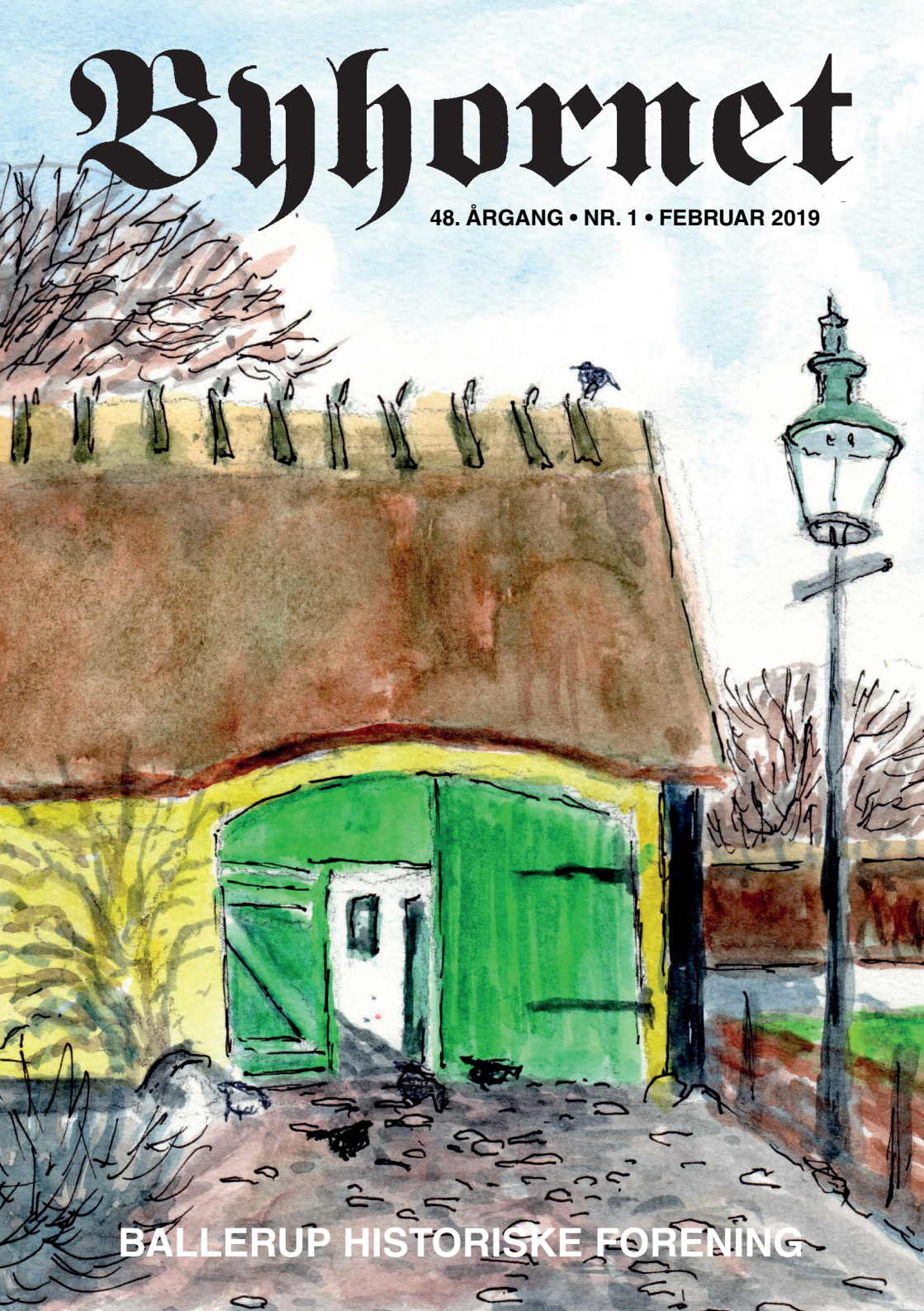

BALLERUP HISTORISKE FORENING

Byhornet

48. årgang nr. 1, februar 2019

Udgivet af
Ballerup Historiske Forening
Pederstrupvej 51–53
2750 Ballerup
www.balleruphistoriskeforening.dk

Redaktion:
Svend Jørgen Jensen
Tjørnevænget 39, 2740 Skovlunde
tlf. 44 91 91 97
svendjensen@lic-mail.dk

Tegninger:
© Kjeld Johansen

Tryk:
ABCtryk, Smørum, tlf. 44 97 10 80

ISSN 0105-6433

Museets åbningstider:
Tirsdag-fredag: 10.00-15.00
Søndag: 11.00-15.00
Januar og februar kun søndage

Museets telefon:
44 97 11 13

Forside:
Lindbjerggård i Pederstrup. Akvarel af Kjeld Johansen.

Bagside:
Hans Hansens gamle gård i Skovlunde. Maleri af C. Hornung-Jensen. Foto: Knud Flensted.

INDHOLD:

Nyt æresmedlem
Svend Jørgen Jensen ..... side 3

Min barndoms Ballerup
Jørgen G. Hoff ..... side 4

Dyrlægens datter
Charlotte Holm Hansen ..... side 18

Elev på Jonstrup Seminariums øvelsesskole
Jan Greve Olsen ..... side 26

Et liv med dans
Hanne Nygaard ..... side 32

Nyt fra foreningen
Gurli Lytzen ..... side 38

Generalforsamling ..... side 39

Krigsbarn i Skovlunde ..... side 40

Historisk Søndagssalon ..... side 41

Glemmer du, så husker jeg Erindringstræf nr. 6
Hanne Nygaard ..... side 42

Nyt fra museet
Mette Jensen ..... side 44

Maleriet på bagsiden
Svend Jørgen Jensen ..... side 50

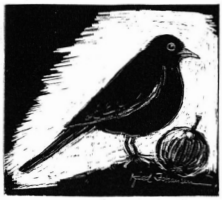

Nyt æresmedlem

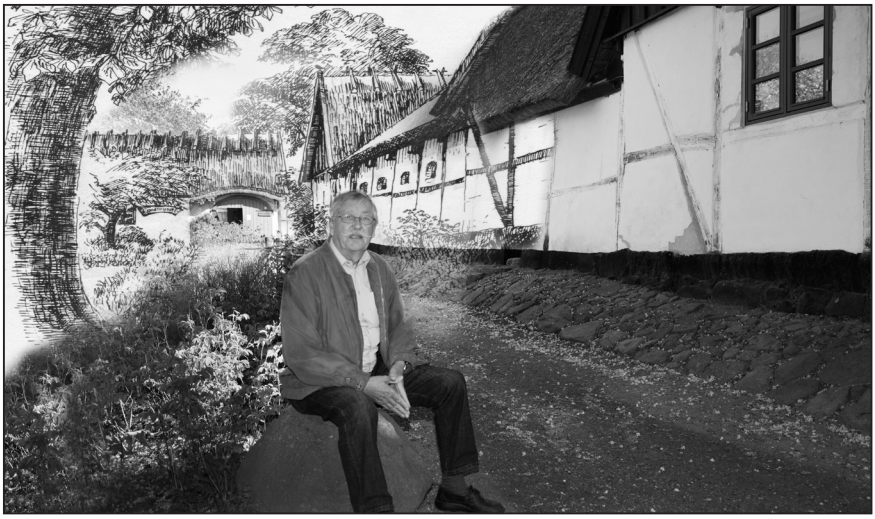

Fotocollage: Erling Lykke Jeppesen.

Ballerup Historiske Forenings bestyrelse har udnævnt kunstneren Kjeld Johansen til æresmedlem på grund af hans store engagement som aktivt medlem af foreningen og som frivillig på Ballerup Museum. Udnævnelsen foregik i forbindelse med en mindre sammenkomst i Konditorgården i Pederstrup torsdag den 30. oktober 2018.

Bestyrelsen har blandt andet ønsket at takke kunstneren for hans store arbejde med at levere illustrationer til Byhornet. Han har tegnet til bladet, siden det første nummer udkom i 1972, og alle tegninger og vignetter i dette nummer er udført af ham.

Ballerup Historiske Forening har desuden taget initiativ til at få produceret en kortfilm. I filmen fortæller tidligere skoleinspektør Gerd Belhage om, hvordan det var at være krigsbarn i Skovlunde 1940–1945. Gerd Belhage var en af fortællerne ved foreningens fjerde erindringstræf i Pederstrup torsdag den 17. maj 2018. Filmen havde premiere i museets skolestue den 20. januar 2019. Den vises desuden i forbindelse med foreningens generalforsamling den 12. marts 2019.

Inde i bladet fortæller Jan Greve Olsen om sin skoletid på Jonstrup Seminariums øvelsesskole, Charlotte Holm Hansen skriver om dyrlægen i Måløv, og Jørgen G. Hoff beretter om sin barndoms Ballerup. Endelig har Hanne Nygaard skrevet et referat af Finn Bendixens beretning på det seneste erindringstræf.

Svend Jørgen Jensen

Lautrupgård. Tegning af Kjeld Johansen.

Min barndoms Ballerup

JØRGEN G. HOFF

Min barndoms by fra 1942 til 1963 var Ballerup. Jeg blev født på Lautrupgård i 1940. Min far P.D. Hoff var i mange år bestyrer på denne gård, som ejedes af Mælkeriet Enigheden. Gården var en af de store gårde på egnen og havde en, efter den tids opfattelse, ret stor besætning af røde danske malkekøer, vist ca. 150 køer samt diverse kvier, kalve og golde køer og et par tyre. Al mælken blev håndmalket, da man på den tid endnu ikke havde tillid til, at rengøring af malkemaskiner var hygiejnisk sikker. Der fandtes sågar mobile støvsugere i malkestalden til brug på køerne, således at man kunne holde hygiejnen i top også på dette punkt. Der måtte ikke findes hverken svin eller fjerkræ på gården. Alle svin var at finde på Borupgård og på Rosengården, som også ejedes af Enigheden.

På Borupgård residerede Carl Hansen (Bisse Carl), som var direktør på Enigheden. Han kørte under krigen hver dag med sin enspændervogn til mælkeriet i København og retur om aftenen. Man sagde om ham, at han var heldig at have en trofast hest, der selv kendte vejen hjem, for det var ikke al-

tid, han var helt vågen efter en hård dag med megen repræsentation. Man drak ikke så megen mælk på Enigheden! Samtidig var der flere faldgruber på vejen, Herlev Kro, Husum Kro m.fl.

På Lautrupgård var malkekonerne under arbejdet iført hvide kitler, hvide gummistøvler og hårnet, og der blev foretaget lægekontrol regelmæssigt af alt personale, der havde med dyrene at gøre. Samtidig havde man egen dyrlæge på gården, som kontrollerede både dyr og mælk. På væggene i staldene var der opsat hvide glaserede fliser, som sikrede, at disse var lette at rengøre.

Al mælken blev afhentet af Enigheden, og meget af den blev lavet til en speciel børnemælk, som mælkeriet markedsførte som Enighedens Børnemælk. Min søster og jeg er opflasket på Enighedens Børnemælk, og den har sikkert givet en god start. Jeg er her da endnu, min søster døde i dette forår! Mælken skulle sikres at være sygdomsfri. Kvægtuberkulose huserede stadig i landet. Det var et dyrt mål, men det blev efterlevet, indtil man i 1942 måtte afhænde gården til Løvens Kemiske Fabrikker. Produktionen var ikke lønsom. Fagforeningerne, som var ejer af Enigheden, har vist aldrig været dygtige til at lede en rentabel virksomhed!

På Rosengården boede Niels og Karen Christiansen, som begge var vendelboere. Niels talte lige til sin død et så uforfalsket vendelbomål, at det ofte

Køerne støvsuges på Lautrupgård.

Luftfoto af gården Knudsminde, hvor storfyrstinde Olga boede med sin mand og to sønner.

kneb for lokale »balleruppere« at forstå ham. Niels passede grisene, og Karen var kokkepige på Lautrupgård. Senere byggede man en moderne svinestald på Borupgård, og Niels og Karen flyttede derop omkring 1942 med deres to drenge Leo og Elo. Samtidig ansatte man en bestyrer, Mogens Faurholt, på Borupgård, og han drev denne gård i mange år.

Borupgårds jorde grænsede vistnok op til Knudsmindes jorde, og af og til kom gamle oberst Kulikovsky, som var gift med storfyrstinde Olga, på besøg hos min far. Han kom i en lille lav jumpe med en lille russerhest for og fulgt af en lille hund som hed »Smuth«. Kulikovsky var skadet i ryggen efter vistnok at være såret under en træfning, så han kørte i denne lille specialbyggede vogn, som var let at komme ud og ind af. Jeg tror den var lavet af en lokal karrosserimager af dele fra en gammel bil. Den havde i hvert tilfælde automobilhjul i stedet for almindelige hestevognshjul. Af og til så man storfyrstinden på indkøb i Ballerup som ganske almindelig borger. Der var ikke noget stort eller prangende over hende. Både hun og Kulikovsky var meget afholdt og respekterede i byen. Hendes talent for at male, især blomster, var absolut anerkendt blandt kendere. Hendes blomsterbilleder er stadig i høj kurs på auktioner.

De valgte at sælge Knudsminde kort efter sidste krig og flytte til Canada. Frygten for at falde i Sovjets hænder,

hvis Danmark skulle blive besat af kommunisterne, pressede dem til at rejse. Nok en ulykkelig og forkert beslutning for dem, men det var altså deres beslutning.

Under krigen kørtes der meget med heste. Benzinen var forbeholdt livsvigtig transport. Jeg husker, at min far og jeg kørte med en lille enspændervogn op til Reehs foderstofforretning for at få malet et par sække korn. Lige inden vi kom til svinget på Frederikssundsvej ved Reehs forretning, kom en kolonne tyske lastbiler, antagelig fra Værløselejren, med flagrende presenninger over læsset. Det kunne vor hest ikke klare, den sprang til siden, vognen væltede, og far og jeg landede på vejen sammen med kornet. Der skete ikke noget med os. Tyskerne standsede, fik hold på hesten og hjalp vognen op på de fire hjul igen, samt os på benene og kornet op i vognen. Men det samlede et mindre opløb og gav kradse bemærkninger til tyskerne, som jo egentlig ikke kunne gøre for det.

En del landmænd havde eftersøgte politifolk eller andre, af tyskerne, eftersøgte personer skjult på gårdene, ofte som landarbejdere. Andre havde f.eks. nogle af politiets biler skjult i halmstakke, så tyskerne ikke skulle beslaglægge dem. En af mine forældres bekendte forpagter Hans Ammentorp på Fløjholm havde, så vidt jeg husker, på et tidspunkt chefen for det ridende politi samt en dommer gående og hakke roer i marken, samt et par politibiler i en halmstak. Ammentorp havde også en dragonhest gående, som nogen havde reddet fra en skæbne som tysk militærhest på østfronten. Det var risikabelt, men mange mennesker havde dengang en høj moral og en udtalt fædrelandsfølelse.

Vore læger i byen havde kørselstilladelse og dermed en benzintildeling til den mest nødvendige kørsel. Det havde vore frihedskæmpere megen glæde af, for ofte lånte de lægens bil gerne om natten til nødvendige hurtige transporter. Jeg ved, at både vor læge frk. Tølbøll og læge Scheibel var meget rundhåndet med udlån af deres biler, et udlån de selvfølgelig intet kendte til, hvis det skulle gå galt. Jeg går ud fra at frihedskæmperne selv sørgede for at skaffe den nødvendige benzin.

Skolen

I 1946 flyttede vi til Præstevænget i Ballerup, og jeg begyndte i 1. klasse på Parkskolen. Det var ikke sjovt! Vor lærerinde frk. Vestergård var, i vore børneøjne, en skrap dame. Hun underviste kun 1. og 2 klasse, hun var vist det man kaldte »pogeskolelærer«. Vi blev hurtigt delt op i de dygtige og de tunge i henholdsvis vindues- og vægrækken, midterrækken var besat af de gennemsnitlige. Med rund hånd blev øretæver, træk i ører eller i de små hår ved ørerne delt ud. Vi havde, vist som nogle af de sidste elever på skolen, tavler og grifler, foruden blyanter og papir. Vi lærte at skrive på kommando, opstreger, buer og cirkler, alt sammen med den rette hældning og størrelse. Det var ikke let, men vi kom da igennem det. Vi havde kuglerammer som hjælp til at forstå regningens store mysterier. Skolen havde vel dengang 250–300 elever, den var den største kommuneskole i kommunen, mener jeg.

Jeg husker, at vor første skoleudflugt, det må have været i 2. klasse i 1948,

gik til Skovlyst i Hareskoven. Hvor var der langt at gå på de korte ben med madpakke, en sodavand og en 25 øre til en is. Det må have været en oplevelse, ellers ville man vel næppe huske det endnu! Vi var jo ikke forvænt med de store luksuriøse oplevelser.

Der blev holdt disciplin på skolen. Lærerne marcherede, når vejret tillod det, frem og tilbage i skolegården i frikvartererne. Det var bl.a. lærer Frode Jensen, Cresten Nielsen, Hans Sørensen, Jørgen Siegfredsen, C. J. Lauritsen, B. Ågård, Mogens Birch Olsen, som ofte fik motion på denne måde. Af og til gik også nogle af vore lærerinder med. De holdt nøje øje med optræk til slåskampe og delte gerne ørefigner ud til de kæmpende. En enkelt af lærerne var heller ikke bleg for at svinge spanskrøret, som fandtes på skolens kontor.

Det var ikke den store forståelse af pædagogik, der tyngede alle vore lærere! Vi lærte remser om diverse begreber, centi betyder … deci betyder … hekto betyder … osv. Vi lærte kongerækken, og vi lærte salmevers, men frem for alt lærte vi at synge vore danske sange, nogle endda flerstemmigt. Vi havde vist en eller to sangtimer på skemaet hver uge, og vor sanglærer spillede violin som akkompagnement.

Vort forhold til lærerne blev noget lettere, da vi begyndte i mellemskole, som den første eksamensafsluttende klasse på skolen. Samtidig var vi jo også blevet ældre. Som sagt var vi den første gennemgående klasse, og ingen af vore lærere havde prøvet at føre op til realeksamen før, så en vis usikkerhed prægede undervisningen. Ikke alle vore lærere magtede opgaven, og en enkelt måtte på et tidspunkt i begyndelsen af 4. mellem overlade undervisningen til en yngre og bedre funderet kollega, som så måtte prøve at rette op på niveauet. Andre, som f.eks. vor fysik- og kemilærer, nåede igennem pensum op til tre gange, så vi lærte skam noget. Jeg vil påstå, at vi ved vor afsluttende realeksamen forlod skolen med en masse paratviden og et godt fundament for livet. Det var såmænd ikke så ringe. Vi kunne alle læse og skrive og regne samtidig med, at vi også havde opnået en generel almen dannelse og høflighed. Efter aviserne at dømme er det ikke et helt sikkert resultat for alle skoleelever i dag!

Der var ikke noget, der hed skolebus den gang. De, som boede i en vis afstand fra skolen, måtte køre på cykel, mens vi, som boede nærved, måtte gå. Elever, der gik på Lindeskolen, og som boede så langt væk som i Ganløse og Slagslunde, kom hver dag på cykel i slud, sne og regn. Det var der ikke noget specielt ved. De havde så også en god kondition, ellers fik de det!

En af de lærere, som også satte sig spor specielt for os drenge, var lærer Ågård. Han var vores sløjdlærer. Han var, før han blev lærer, uddannet som karetmager. Hans dygtighed som håndværker og hans evne til at lære os at behandle både træ og værktøj var i mine øjne uovertruffen. Han sørgede personlig for, at alt skærende værktøj, høvle, stemmejern og save var i perfekt stand ved årets begyndelse, og han sleb selv det hele i sin fritid. Jeg tvivler stærkt på, at han fik en krone for det, men hans stolthed og interesse påbød ham at gøre det. Det er svært at forestille sig, at den slags lærer stadig findes i dag. Han underviste også i

Jørgen G. Hoffs realklasse på Parkskolen ved eksamensafslutningen i 1957. Læreren er Chresten Nielsen.

geografi i mellemskolen, og altid i hans timer begyndte timen med en sang. Han havde en god stærk stemme, og vi satte pris på denne indledning af timerne.

Vi spillede også skolekomedie. Det havde man aldrig gjort før på Parkskolen. Vi spillede »Genboerne« af Hostrup. Det var morsomt og belærende for både os og lærerne. Vi fik et helt andet forhold til hinanden efter det nødvendige samarbejde. Vi oprettede også en elevforening, hvor vi stod for foredrag bl.a. af Jørgen Bitsch, som på den tid var en kendt opdagelsesrejsende. Vi havde en hypnotisør en aften og andre lignende foredrag eller underholdning. Desværre ophørte elevforeningen igen, kort efter vi forlod skolen.

Byen

Byen Ballerup var vel det, man kaldte en soveby for København. Der fandtes ikke megen industri eller mange arbejdspladser i byen. Af større arbejdspladser

havde vi et mejeri, en konservesfabrik, forskellige håndværkerforretninger, en korn-, foderstof- og trælasthandel, samt en større kolonial- og isenkramforretning. Derudover en sennepsproducent og en farve- og lakfabrik og et teglværk. Efterhånden kom der nye virksomheder til, men hovedparten af byens arbejdende befolkning tog stadig toget mod København hver morgen. Senere tog mange til den til stadighed voksende arbejdsplads, Værløselejren.

Jeg husker, da der blev S-togsdrift i 1949. Det var virkelig en milepæl i byens historie. Honoratiores som trafikministeren, sognerådsformand Ove Hansen, generaldirektøren for DSB og flere andre foretog indvielsen. Der var musik og fest. Stationsforstander Hansen og trafikassistent Dancker-Jensen i uniformsdiplomatfrakke repræsenterede Ballerup Station. Nu skulle man ikke mere med motortoget, hvis man skulle til København. Nu var der elektriske S-tog hvert 20. minut. Kun mod Frederikssund kørte der udelukkende motortog, og det tog mange år, før også denne strækning blev elektrificeret.

Trafikassistent Dancker-Jensen i uniformsfrakken.

Byen begyndte at ændre sig. Nye boligblokke skød op, Frederikssundsvejen blev ført udenom byen, og en gevaldig stor kloakledning blev lagt fra Ballerup over Skovlunde og videre mod København. I 1950'erne og 1960'erne skød mange nye boliger op, Baldersbo og Kornvænget var vel de største og første.

Stationsvej

Stationsvej gik fra stationen og op til Ballerup Kro. Den gik forbi gadekæret, der lå med nogle gamle huse på sydsiden og en parkeringsplads på modsatte side. På selve Stationsvej lå på den ene side efter gadekæret, så vidt jeg husker det, først bager Laurits Hansen. På hans kagepapir var der trykt »Den er god, den er fra Laurits«. Da hans datter blev gift af pastor Gottschalck-Hansen fra Ledøje, sagde denne under ritualet til den vordende ægtemand: »Hun er god, hun er fra Laurits«! Det vakte en del munterhed.

Mellem bager Hansen og slagter Burchardt lå en lille skomagerforretning, som mest lavede reparationer. Det var Carl Jensen, som ved siden af skomageriet også holdt bier og producerede honning. En af mine kammeraters mor, fru Scheelke, tog sin søns tornyster hen til ham for at få repareret en

Chr. F. Petersens ejendom Stationsvej 11 i Ballerup. Til venstre skomagermester Carl Valdemar Petersens skotøjsforretning. Til højre Ballerup Smørforsyning.

rem, der var i stykker. »Det vil koste 50 øre,« sagde Jensen, »det er klar på onsdag.« Da fru Scheelke kom for at hente tasken, lå den stadig, hvor hun havde efterladt den, urepareret.

»Jamen Jensen, De lovede, den var færdig i dag,« sagde hun, »nu må De virkelig være lidt vaks!«

»Man kan ikke være vaks for 50 øre,« svarede Jensen, og det kan der jo være noget om!

Den næste forretning var slagter Burchardt. Det var vel nok byens førende slagterforretning. Her var der pølsemageri, slagteri og almindelig slagterforretning. Hvis man havde en syg kat eller hund, kunne den uofficielt blive aflivet her. Forretningen oplevede at få, hvad der dengang svarede til en meget sur smiley på grund af manglende hygiejne, da dyrlæge Mikkelsen fra Måløv i stedet for den vanlige Ballerup dyrlæge kom på kontrol. Det gav problemer. Pølsemageriet og forretningen blev øjeblikkelig lukket, indtil forholdene blev bragt i orden.

På hjørnet af Ahornsvej og Stationsvej lå gartner Dyregård Jensen, som handlede med grøntsager og frugt m.m. En af hans leverandører var gartner Wilhelm Neumann, som, indtil jeg forlod byen i 1963, leverede sine varer pr. hestevogn til forretningen. Ved siden af grønthandleren lå Arnold Pedersens slagterforretning, som vist hed »Frederikssund Svineslagteris Udsalg«. Derefter lå Bondestandens Sparekassse, næste forretning var vist »Moster Karen« som solgte kaffe og the samt chokolader og slik. Dernæst kom frisør Østberg, og ved siden af ham lå en farvehandel og derefter Herremagasinet, som Charles Christiansen drev.

Kolonialhjørnet. Damgård Nielsens købmandsforretning lå på hjørnet af Stationsvej og Sct. Jacobsvej (der, hvor Nordea ligger i dag). Til venstre i billedet på Sct. Jacobsvej ses cykelhandler Kaj Thunøs forretning. Han solgte også motorcykler. Til højre ligger Engelsk Beklædnings Magasin, der blev ejet af Johannes Andersen. Ballerup Museums billedsamling.

Jeg husker ikke alle forretningernes placering mere, men der var både en HB (Hovedstadens Brugsforening, som Kloch Jørgensen drev), Landmandsbanken og Ballerup Bio, som Dinesen drev. Helt nede ved jernbanen lå der en møbelforretning samt en is- og slikforretning, der hed Kastaniely. Endelig kom jernbanelinjen, og der var bomme over vejen, så man måtte vente til toget var kørt forbi.

På den modsatte side af Stationsvej lå først Ballerup Kirke. Efter den lå der et par huse. Jeg mener, at maleren Wennerwald boede i det ene, og på et tidspunkt lå der en Irma-forretning i en barak. Så kom Sct. Jacobsvej, og på hjørnet af den lå K.K. Damgårds kolonialforretning. Så kom Engelsk Beklædnings Magasin, en iskiosk Kadara Is, så fru Roust, som solgte hatte, derefter cigarhandler Jørgensen og fiskehandler Danielsen. Herefter kom vist Forstædernes Bank, lidt længere henne Magasin du Nord, og derefter Bottelet, som var guldsmed. Hr. Bottelet gik altid, så længe jeg kan huske, med høj stiv hvid flip, som var gået af mode mange år før! Så kom vistnok boghandler Trygve Mähle,

fru Holst, som bl.a. solgte el-artikler, gartner Arne Bajer, han blev senere degn i kirken, købmand Dall, sagfører Rohleder, Harders Manufakturhandel og endelig Ballerup Apotek.

Smedene

På vej fra Reehs forretning mod Ballerup Kro lå på venstre side et stykke oppe smed Peter Claus Petersens smedje med sin snoede skorsten. Han havde øgenavnet »Lynsmeden«. Det var indbegrebet af en landsbysmed. Her var mange heste blevet skoet, og mange hjulringe strammet på vognene. Smeden var allerede en gammel mand, da jeg var lille dreng. Han vedblev at sko heste, til han var op i firserne. Nå, der var nok heller ikke så mange heste at sko til sidst.

Hans esse var vist den eneste oplysning i smedjen, udover den næsten altid åbne dør. Det var almindeligt, at der var mørkt i en smedje. Det gjorde det lettere at se, hvornår emnet på essen havde den rette temperatur til den videre forarbejdning. Jern, som smeden arbejdede med dengang, var meget anderledes end det stål, vi i dag anvender, og den kvalitet gjorde det muligt for smeden at svejse på essen, f.eks. »lægge« nyt skær på et slidt plovskær.

Han havde en halvautomatisk forhammer, af egen opfindelse, ved siden af essen. Jeg så den vist aldrig i brug, men har hørt om den og også om andre selvopfundne værktøjer, han havde lavet. Jeg kan huske, at man under krigen måtte medbringe gammelt jern, ikke støbegods, for at få »lagt« på plovskær eller lavet nye hestesko eller harvetænder.

I et par rum ved siden af smedjen stod 2 stk. Ford T biler vist fra 1919. Både den gamle smed og hans søn var kørende, dog ikke under krigen, vist til op i 50'erne, i disse gamle vogne. Jeg fik lov til at kravle ind i en af disse biler og lege, medens vi ventede på, at hestene blev skoet. Jeg havde kun en gang kørt i en bil. Det var med vor læge Gudrun Tølbøll. Der var jo næsten ingen biler på vejene under krigen, så her kunne fantasien råde! Det var super. Jeg mener at vide, at Historisk Forening har optaget den gamle smeds egen fortælling om sit liv som smed i Ballerup på båndoptager. Optagelsen må vel findes på Ballerup Museum i Pederstrup.

Den anden smed i byen var Åge Petersen som havde til huse ved siden af Reehs forretning. Det var en væsentlig større smedeforretning, end den »gamle smeds«. Her arbejdede man også med nybyggeri og større industrielle arbejder. Sønnen Ludvig var brandmand, og han mødte ofte som den første ved udrykninger, da hans arbejdssted kun lå få hundrede meter fra brandstationen.

Lidt længere hen mod kroen på højre side lå et af byens førende mekanikerværksteder, nemlig Leo Yde Dahl, der også havde BP benzinstation. Derefter kom Ballerup Mejeri. Her var der mælkeudsalg, og man kunne købe smør i løs vægt hos fru Larsen. Det var nykærnet smør (bøttesmør), som blev klappet sammen med to rillede klaptræer. Mælk, fløde og kærnemælk kunne selvfølgelig også fås foruden ost. Over for mejeriudsalget lå skomager Sigfred Olsen som både solgte og reparerede sko, støvler og træsko. Hans nabo var Platan Radio som vist

var byens førende radioforretning. Nabo til denne var lejetøjsforretningen Vega. Du store, hvor var det en spændende forretning for os børn!

Lidt længere henne ad gaden lå Thorvald Hansens møbelforretning. Han både solgte, fremstillede og reparerede møbler. Derefter kom Ballerup Cyklebørs, som vel var den førende cykelforretning i byen og havde eksisteret i mange år. Over for denne lå barber Hansen. Det kostede vist 50 øre at blive klippet som dreng! Der er sket en lille prisøgning siden! Ved siden af barberen lå dampvaskeriet Perfekt samt et brødudsalg. Det kaldtes den kolde bager, idet ejeren havde en kunstig arm med en handske på (den kolde arm).

Kroen

Endelig kom kroen. Her gik vi til dans hos Klöcker. Det foregik i den store sal på 1. sal, og der var altid en pianist, der spillede til. Ikke noget med grammofoner! Vi lærte at danse mazurka, rheinlænderpolka, vals, polka og lignende. Alle i det pæne tøj, og drengene vandkæmmet, evt. med brillantine i håret, pigerne med prinsessekrøller og fine kjoler. Pigerne sad på den ene side af salen og drengene på den anden. Når vi skulle danse, gik drengene tværs over gulvet og bukkede for den pige, man enten skulle eller ville danse med.

Snerydning

Om vinteren, når der lå sne, rykkede »kommunen« ud med sneploven. Det var en stor trekantet plankekasse med en lang vognstang, der pegede bagud, hvormed sneploven kunne styres af kusken. Inde i selve »kassen« lå der et par kampesten for at give den vægt. Hele herligheden blev trukket af kommunens tunge heste, som til lejligheden var »broddede« dvs. hesteskoene var beslået med søm, hvor nogle af sømhovederne stak 8–10 mm eller mere ud af skoene. Herved havde hestene en chance for at stå fast i det glatte føre. Foruden sneploven blev arbejdsløse arbejdere, som ofte hele vinteren var uden arbejde, kaldt ud til at kaste sne. Det var en god hjælp til familiernes underhold, når der var megen sne. Arbejdsløshedsunderstøttelsen var temmelig lav den gang, timelønnen for snekastning var bedre. Kommunen rådede også over en hestetrukket fejemaskine, som kunne holde gaderne rene. Dog, den kunne ikke samle sand og skidt op, så de kommunale vejarbejdere kom bagefter og samlede, hvad fejemaskinen havde fejet sammen, op i en bør.

Hestevogne

Vor skraldemand kørte også med heste. Vognen havde høje sider og det passede lige med at skraldemanden fra sin skulder kunne vippe den firkantede skraldespand op over kanten af vognen. Dengang gik man ikke så meget op i arbejdsskader og nedslidning af folk! Det må have været et forfærdelig tungt arbejde, først at få den store skraldespand slynget op på skulderen for derefter at bære den ad ofte lange havegange ned til vognen og endelig få den tømt op i den ret høje vogn. Der var rigtig meget hårdt arbejde dengang.

Vor mælkemand, Dalsgård, kørte også med hest foran sin mælkevogn, og brødbilen fra Røde Vejrmølle i Glostrup kom også rundt. Jeg kan huske, at brødbilen, vist en gammel Ford va-

revogn, hvor man havde afmonteret motoren, også var hestetrukket under krigen. Tømmen gik ud gennem en sprække nederst i forruden til hesten. Der var mange ting, der kunne lade sig gøre, hvis man var lidt opfindsom.

Brandstationen

Vi havde også brandstation i byen. Så vidt jeg husker lå den først på Kirstinelundsvej ved siden af badeanstalten. Senere blev den flyttet til kommunens gård ved Parkvej. Brandbilen var, så vidt jeg husker, en lille Opel Blitz lastvogn, med en pumpe ude forrest. På den højre forskærm blev der sat et lille trekantet flag, sort, hvorpå der med gule bogstaver stod »Udrykning«! Ikke noget med blinkende lygter, blot et elektrisk udrykningshorn, som sendte et »ba-bu, ba-bu« ud.

Brandmændene var frivillige håndværkersvende, chauffører og gartnere m.fl. De blev kaldt til pr. telefon, senere vist med luftalarmssirenen og igen senere ved hjælp af radio, og efter en vis tid rykkede de først fremmødte brandmænd så ud, og samlede på vej til brandstedet flere brandmænd op forskellige steder. Senere fik man en jeep eller en landrover som yderligere brandbil. Det var altid noget, der satte fut i os drenge, når brandbilen rykkede ud. Det var jo spændende, når der skete noget.

Vinter

Om vinteren var der mange steder, vi kunne løbe på skøjter. Der var gadekæret og dammen i parken samt andre småsøer og oversvømmede marker. Vi spillede ishockey. En del havde »rigtige« skøjter monteret på støvler, men de fleste havde kun skøjter, der blev spændt fast på skistøvlerne med et skøjtesving. Alt kunne bruges af fodtøj. Det var kun et spørgsmål om at få skøjterne fastgjort så godt som muligt ofte med læderremme. Vi var ikke så kræsne og havde ikke så mange muligheder for det rette udstyr.

I Værløselejren var man i gang med at udskifte de gamle Spitfire-jagere med nye Gloster Meteor jetjagere. Vi kunne, om vinteren i stille vejr høre disse meget støjende motorer varme op, inden de gik i luften. Overflyvningerne var mange og støjende i løbet af dagen, men det var der ingen der gjorde særligt vrøvl over. Man fandt sig i mange ting, som vi næppe ville lade gå upåtalt hen i vore dage. Af og til skete der flyveulykker. Jeg husker et par styrt, som havde tragisk udgang for piloterne.

Kaj Thunøs cykelforretning

Som tidligere nævnt boede jeg i en del år i Præstevænget. Her boede også Kaj Thunø, som havde en cykelforretning på Sct. Jakobsvej. Han reparerede og solgte motorcykler. De første år, jeg boede der, mest Nimbus. Han havde selv en.

Ofte, når han havde repareret en motorcykel, skulle den startes, og hvis det ikke lykkedes med kickstarteren, så løb han den i gang, dvs. løb med køretøjet, sprang op på det i farten og koblede motoren til. Hvis »bæstet« startede, var det fint, ellers måtte han løbe igen og igen. I min 6–7 års gamle uvidenhed troede jeg, at det var det, man kaldte motorløb. Siden fandt jeg ud af, at der også var andre former for motorløb!

Samme Kaj Thunø så tidligt ideen i knallerten. De første var røvskubbere

dvs. en lille motor, der blev sat på en lettere forstærket cykel, hvor bagagebæreren normalt var placeret. Senere kom de mere sofistikerede motorcykellignende knallerter. Thunø solgte mange! Senere så han fremtiden i TV og slog sig på salget af dem.

Nye tider

De nye tider gjorde, at mange huse blev revet ned, bl.a. det gamle fattighus, som lå på hjørnet af Præstevænget og Gadekærsvej og var blevet til museum, forsvandt. Det var ellers et af de meget gamle huse i byen. Gadekæret blev også fjernet, men senere retableret som en rund betondam, for senere at blive lavet om igen. Hvis den daværende kommunalbestyrelse havde haft mulighed for også at fjerne kirken og kirkegården, kunne man gerne have troet, man havde gjort det, og så bygget en eller anden grim betonboligblok. Særlig kønt har der aldrig været i Ballerup, i mine øjne, men den fornyelse, man foretog i 60'erne, bidrog ikke til, at der blev kønnere, snarere tværtimod!

I dag kender jeg knapt Ballerup og kommer der sjældent. Der er ikke meget tilbage fra min ungdom, men man skal passe på ikke at blive for nostalgisk. Selvfølgelig er der sket en udvikling, og det skal der naturligvis også. Der bor nu mange flere mennesker i byen end i min tid, og alting forandres, ligesom vi selv. Men iblandt kan jeg godt sende en venlig tanke til min barndomsby, som den var engang.

HALLGREN ADVOKATER

Bydammen 8 • 2750 Ballerup

”Vi skaber resultater ved at gøre jura forståeligt”

Hallgren Advokater er et moderne generalist advokatkontor med et ungt team af højtkvalificerede medarbejdere. Gennem nytænkning og en innovativ tilgang til sagsbehandlingen rådgiver vi såvel erhvervsvirksomheder som private indenfor en lang række juridiske fagområder.

Nærhed, åbenhed og tydelige resultater er elementer, som kendetegner samarbejdet med vores klienter.

Tag Hallgren Advokater med på råd. Det kan være første skridt til at komme sikkert og trygt i mål.

Få svar på dine spørgsmål eller book et uforpligtende møde
Vi giver gerne en kop kaffe

Ring til os på telefonnummer 4497 1414
Skriv til os på mail@hallgrenadvokater.dk

Dyrlægens datter

CHARLOTTE HOLM HANSEN

For nylig besøgte jeg Sysse, dyrlæge Jørgen Mikkelsens datter. Sysses far lever ikke mere, men i mange år var han Måløvs eneste dyrlæge. Sysse Mette Kirkeby blev født Mette Mikkelsen i 1955, og her er hendes historier fra Måløv:

Sysse voksede op i en søskendeflok på fire, hvor hun var den eneste pige. Søren (født 1948) bor i dag på Bogø, Henrik (født 1951) bor i Skodsborg, Sysse er sygeplejerske på Herlev Børnemodtagelse og bor i Måløv, og Steen (født 1958) har mekanikerværksted i Knardrup.

Der var engang en dyrlæge i Måløv, som valgte at forlade sin hårde post i byen. Sysses far var heldig, at kunne overtage stillingen som ung dyrlæge med landpraksisstatus, og han flyttede til byen med sin kone og lille søn Søren. Det var fortrinsvis køer, grise og

Sysse med sine tre brødre Henrik, Søren og Steen.

Huset på Liljevangsvej, hvor der i dag er parkering. Ved træet er man ved at bygge en række butikker, også kendt som »Striben«. Bagved ses de røde huse på Liljevangsvej.

heste, som der var brug for en dyrlæge til. Senere kom der en masse kæledyr til området.

Sysses forældre boede i begyndelsen på Liljevangsvej i et flerfamilies hus, hvor der i dag er parkeringsplads (mellem nr. 6 og 10), og der kom endnu en søn til i dyrlægeboligen, nemlig Henrik.

Familien byggede deres eget hus, og da det stod færdigt i 1955, kunne familien flytte op på toppen af bakken på Måløv Byvej nr. 146 (i dag Måløv Hovedgade). Og så kom Sysse til verden.

Huset lå frit med marker på tre sider, undtagen fra havesiden, hvor der var udsigt til Korsvejgård. Der var fri udsigt til Roskilde, og fra sit værelse på første sal kunne Sysse se spiret på Roskilde Domkirke brænde i 1968.

Indtil 1969, da den nye Frederikssundsvej åbnede, var Måløv Byvej meget trafikeret, og specielt søndag eftermiddag var der hyppigt sammenstød i krydset ud for nr. 146 (krydset Jungshøjvej/Måløv Hovedgade ud mod Novo). Det var ikke sjældent, at dyrlægebørnene stod og så familier på vej hjem fra sommerhus eller en tur i det grønne få ødelagt idyllen. De hørte bremserne hvine, så kom braget, og Bent Mortensen i nr. 148 løb straks ud for at hjælpe og råbte: »RING 3 x 0!«

Rulleskøjter fik Sysse og hendes brødre aldrig. Det var for farligt, når man boede ud mod Frederikssundsvej. Sysses

Sysses mor Kirsten Marie.

bedste legetøj var et løbehjul. Det kørte hurtigt ned ad bakken mod byen.

I dag er der stoppested ud for nr. 146, men i gamle dage bad man bare buschaufføren om at stoppe oppe på bakken ud for dyrlægen. Huset står der stadig, men med en tilbygning og et mere moderne hus i det, der engang var familiens forhave.

I 1967 skete der noget, som ændrede livet for Mikkelsenfamilien. Forældrene blev skilt, og Sysses mor, Kirsten Marie (født Hommel), valgte at flytte til Norge. Dyrlægen blev alene med de fire unger. Det var hårdt for hele familien i en tid, hvor familier normalt ikke blev skilt. Sidenhen viste det sig, da alle begyndte at græde efter et slagsmål imellem lærer og elever, at der i Sysses klasse pludselig var en bølge af skilsmisser. Seks skolekammerater sad og følte sig forladt, og det var bare i 5. klasse. Man snakkede ikke om det, og lærerne støttede heller ikke børnene. Det var andre tider. Det gav ar på sjælen, som også ændrede alle fire børns livsopfattelse.

Dyrlæge Mikkelsen kom fra Pilegården i Rødovre, hvor faren var landmand, mens de tre sønner alle blev uddannet dyrlæger. Sysses far var eneste dyrlæge i Måløv. I 1972 fik han sin egen klinik i privatboligen, men i mange år inden havde han alt sit udstyr i bilen og en servante som arbejdsbord stående i kælderen. Klinikken, som var en tilbygning på huset, blev bygget for at leve op til behovet for behandling, efterhånden som hunde- og kattebestanden steg.

Da dyrlægen kom til, var det vigtigste landbruget, men efterhånden som han blev ældre, blev det de små dyr, der tog over. De fleste landbrug blev

Liljevangsvej med hovedgaden for enden. Sysses mor med de to mindste børn.

Sysses forældre i huset på Liljevangsvej.

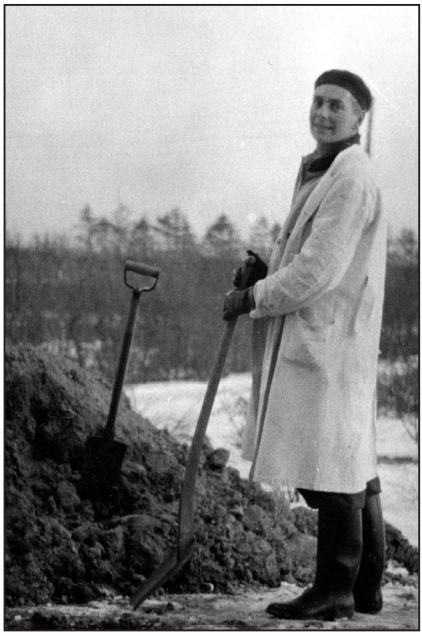

Dyrlæge Jørgen Mikkelsen.

lagt om, og det passede godt med tyngden i arbejdet, som dyrlægen blev ældre.

Dyrlægen arbejdede lige til det sidste med sine små patienter. Han arbejdede og var på vagt 24 timer i døgnet. Det var ikke sjældent, at han var på sygebesøg om natten, enten fordi en ko havde skudt livet ud, eller en so var ved at fare. Sysse husker engang, faren blev ringet op, hvor nogen skulle have hjælp. Han var ved at tabe både næse og mund, da vedkommende i røret sagde, at hun havde en stor bjørn, som var ved at grave sig ud af sit bur. Der kom fart i farens Vauxhall, og efter en liter kloroform sprøjtet om næsen på dyret faldt den i søvn og kunne endelig skydes. Sysse husker, at faren var ærgerlig, for ejeren havde lovet ham skindet for at komme så hurtigt til undsætning, men der kom aldrig noget skind.

Dyrlægen havde som sagt altid vagt, men han byttede sig til en halv fridag hver anden søndag ved at samarbejde med dyrlæge Bjerregård i Bagsværd. Hvis der skulle holdes sommerferie, var der ansat vikarer til at passe praksis. Sysse husker, at de fire søskende kørte med ud i praksis fra de havde lært at gå til de startede i 1. klasse. Dagene startede kl. 7.30, hvor der var telefontid. Derefter blev turen rundt til gårdene planlagt så praktisk som muligt og sluttende med de mindre dyr i de private hjem.

De daglige ture startede altid med, at

Skoleklar Sysse, 1962.

de skulle hente post på Måløv Station, dvs. trækasser med tyresæd, som skulle bruges til at inseminere køer senere på dagen. I mange år troede Sysse, at det hed »seddelkasser« (og ikke »sædkasser«). Det var nok meget godt, for ungerne stod for rensningen af reagensglassene i garagen.

Når dyrlægens børn var med på gårdene, oplevede de livet på landet og alt, hvad det indebar. Det var tit koldt og vådt og ikke altid så rent, men det var et sjovt liv, og de lærte mange mennesker at kende. Når der var sygebesøg i private hjem, blev børnene i bilen, og så blev der leget med gear og speeder. Det var både hyggeligt og til tider kedeligt.

Frokosten på turene blev indtaget i vejsiden, hvor madpakken blev delt og en Miami sodavand købt i den lokale købmand i Ledøje eller Nybølle. Børnene fik 25 øre til slik, og der blev spist mange salmiakpinde eller Lagermands karamelstænger. Når der var spist færdig, tog faren tit sit Leika kamera fra handskerummet og tog billeder af ungerne og livet omkring dem. Ikke sjældent fik han lige fem minutter på øjet, for det var hårdt at være dyrlæge og køre pendul mellem Ganløse, Tåstrup og Skovlunde.

Dagene var lange, og tit var de først hjemme til aftensmad. Indimellem blev børnene kørt hjem før tid, enten på grund af kulde og blåfrosne tæer, eller fordi en af dem var faldet i renden hos køerne.

Dyrlægen var kendt i gadebilledet. Når han gik igennem Ballerup på vej til apoteket med sine store gummistøvler, hvide kittel og alpehuen på hovedet (samt rollinger om benene), hilste alle

Sysse med brødrene Henrik og Søren.

på ham. Han var en flot og rar mand, som altid var god for en sludder.

Sysse gik på Måløv Skole fra 1962 til 1972. Hun sang i pigekoret i kirken, og da der ikke var noget, der hed fritidshjem, nød hun timerne i en pigeklub hos fru Lindsborg.

Da Sysse ikke var så pyntesyg, ville hun have lange bukser på til sin konfirmation. Dette skulle dog lige godkendes af pastor Lindsborg. Heldigvis blev det accepteret, og hun var den første pige i buksesæt til konfirmationen i 1969.

Sysse kom sidenhen i gymnasiet, og efter et job som pædagogmedhjælper blev hun uddannet som sygeplejerske i 1980. Nok ikke helt tilfældigt, at hun valgte en profession inden for lidt samme felt som sin far. Hun fortæller,

at meget af det, hun lærte af sin far som barn, stadig sidder i hendes måde at tænke på som sygeplejerske og som menneske.

Sysse gik som barn til dans hos Britt Bendixen i Ballerup, mens mange af hendes venner gik hos Børge Berg i »80'eren«, dvs. Måløvs hovedgade nr. 80, hvor der i nyere tid har været fitnesscenter. »80'eren« betød meget for de unge i starten af 1970'erne. Der blev holdt fester i forhuset, og realfesten blev holdt i hovedhuset. Bandet, der blev festet til, hed BACON og bestod af de lokale gutter Jørn Hansen (trommer), Bendt Helvang (bas) og Allan Christensen som sang og spillede guitar. Der var vilde fester i »gamle dage«, og det var der, man hang ud.

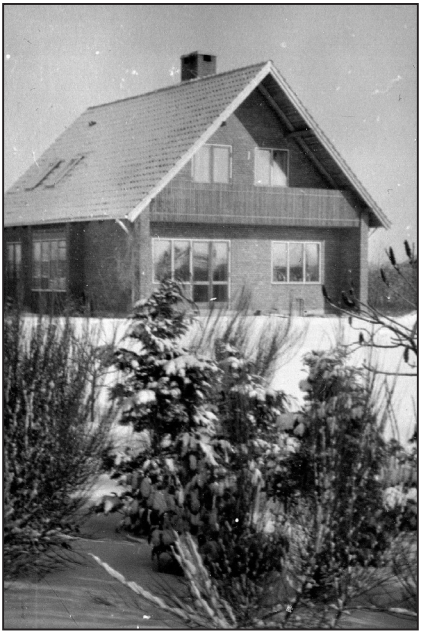

Barndomshjemmet Måløv Byvej 146.

Indtil 28. september 1969 gik al trafik mod Frederikssund/København gennem vores nuværende hovedgade, men så etableredes heldigvis Måløv Byvej, som tog det meste af den tunge trafik. I perioden efter at Måløv Byvej/Frederikssundsvej blev åbnet, steg behovet for en cykelsti igennem Måløv. Villaerne i hovedgaden måtte afgive to meter have, og som kompensation fik de en helt ny hæk eller et rækværk. Men i mange årtier før dette var hovedgaden en travl og driftig gade med masser erhverv, butikker, håndværk og gårde.

Der var også noget, der hed »Hønsehusene«. Det kaldte man de nye huse, der blev bygget ved Gjørdingvej, Tjæreborgvej, Grønbjergvej og Ulborgvej. Husene var små og helt ens og ideen med byggeriet var, at mindre bemidlede familier fra København kunne bo her, have plads til hønsegård og grøntsager og være delvist selvforsynende. Det var også muligt, at de kunne arbejde på Schous mange lavendelmarker i Måløv. Efter at husene sidenhen blev private, har køberne bygget ud og ændret på husenes oprindelige udseende.

Og så var der også noget der hed »Lyntoget« – nemlig den lange række af huse på Gershøjvej, som er bygget af affaldsmaterialer fra tog. Set oppefra ligner bebyggelsen også et langt tog.

Da det nye boligbyggeri Eskebjerggård blev bygget i starten af 70'erne, var der meget kritik og ballade. Sysse var i gymnasiet med til at demonstrere imod ødelæggelsen af markerne og det, som bebyggelsen ville ødelægge for Måløv. Det var en bebyggelse, som skulle huse fattige fra indre Køben-

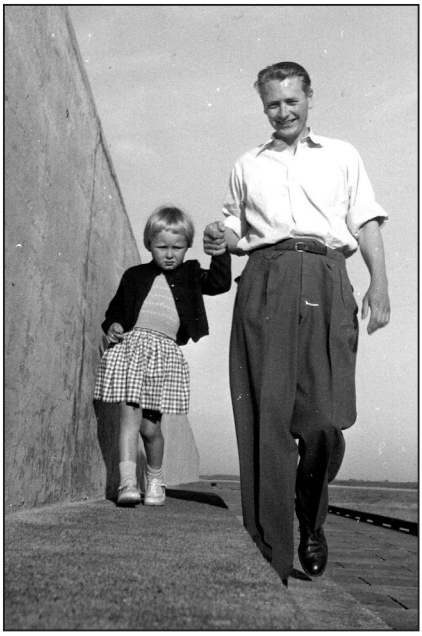

Sysse med sin far.

havn. Fra starten var det et noget belastet område, og da den gamle gård Eskebjerggård brændte ned, var det bare endnu et bevis på, hvor belastet området var blevet. Byggeriet medførte, at man mistede de smukkeste marker med korn og Per Pedersens smukke jerseykøer på de grønne gulblomstrede marker over for Sysses barndomshjem.

Der var på et tidspunkt planer om at lave en vej fra Kratvej, over hovedgaden og over under broen ved Eskebjerggård – måske planen var at skabe en forbindelse til motorvejen. Der blev revet mange huse ned i Måløv på den tid, så byen ændrede udseende. Så det var en svær tid i byen.

Sysse blev skilt fra Peter i 1999 og har siden 2003 boet i Eskebjerggård. Hun har ingen planer om at flytte fra sin dejlige lejlighed og det hyggelige område, som Eskebjerggård er blevet til 50 år efter start. Desuden bor to af døtrene og deres børn også i »Esken«.

Sysse har tre døtre (Stine, Tilde og Sofie) og fire børnebørn. Hun har en masse unge mennesker om sig. Ikke mindst fordi hendes far mødte Lise i 1969, og det bragte flere børn til huset. De fik to børn sammen, Rasmus (f. 1979) og Anders (f. 1981), som begge bor i Ølstykke. Og så havde Lise sønnerne Thomas og Martin med sig. Så stamtræet er udvidet med børnebørn, nevøer og niecer, som holder gang i Sysse.

Sysses far døde i 2005, hendes mor i 2010 og stedmoren Lise i 2014.

Tak til Sysse for historierne, billederne og byvandring i Måløv.

Elev på Jonstrup Seminariums øvelsesskole

JAN GREVE OLSEN

Fra 1942 til 1950 gik jeg i skole på Jonstrup Seminariums øvelsesskole. Jeg gik der fra 1. klasse til 8. klasse. Jeg boede på Måløvhøj, så der var ikke ret langt til skolen, og man kunne gå og køre på cykel. Vi var to kammerater, der boede på Søndervej, og vi kunne starte fem minutter i otte og nå at være i skole til tiden.

Der var mellem 12 og 16 elever i hver klasse. Eleverne i min klasse kom fra Måløvhøj, Kirke Værløse, Lille Værløse, Jonstrup og Jonstrup Vang. Jeg kan huske alle mine klassekammeraters fornavne på nær en, men ikke alle efternavne: Kirsten, Lis, Birthe, Britta, Edith, Gerda, Charles, Jørgen, Jan, Ole, slagter Bent, lille Bent, Sonja Harts, Sonja Logis, Lillie.

De første år var der syv klasser på skolen. Derefter oprettede man en 8. klasse. Jeg ved ikke, hvor mange elever, der var på skolen, men jeg syntes, at vi var mange.

Undervisningen foregik i diverse

Jonstrup Seminarium. Postkort i Ballerup Museums billedsamling.

Artiklens forfatter og hans klassekammerater 1949. I den hvide cirkel Jan Greve Olsen.

klasseværelser. 1. og 2. klasserne havde klasseværelser i den gule hovedbygning. Her havde 3. klasse også klasseværelse, mens de store klasser havde klasseværelser i bygningen ud til Jonstrupvejen. Her kunne vi »nyde«, når tyskerne marcherede på Jonstrupvejen, indtil de overtog vores skole, og vi blev smidt ud. Vi gik på Parkskolen om eftermiddagen og blev kørt i bus frem og tilbage, mens det stod på. De små klasser gik i skole i en spejderhytte, der lå ved indgangen til skoven ved Studekrogen. Vi var glade for at komme tilbage til vores egen skolen efter befrielsen.

Fagene

Naturhistorie og tegning var i en speciel klasse i hovedbygningen, men naturhistorie foregik ofte i skoven. Ja, det var jo fornemt, at vores skole havde skoven som nabo.

Vi havde sang i den store, flotte sangsal på første sal over gymnastiksalen i hovedbygningen. Jeg kunne godt lide sangtimerne. Vi havde morgensang hver dag, hvor vi sang diverse salmer og morgensange. Det foregik i sangsalen. Hver dag blev der sluttet af med en hellig sang, som jeg ikke kan huske, hvad hed. Jeg tror, det var hr. Wolffsen, der spillede orgel til morgensangen.

Gymnastik havde vi naturligvis i gymnastiksalen med badeværelserne, hvor mange af os fik vores bad, da der ikke var så mange, der havde bad derhjemme. Jeg husker vores gymnastiklærer hr. Lindberg, når han gik i gangen og svingede med tovet, når vi

8. klasse på Jonstrup Seminariums øvelsesskole 1949. Jan Greve Olsen står lige bag læreren hr. Wolffsen.

skulle tage det kolde bad til sidst. Han brugte det dog ikke.

Tysk, engelsk, regning og kristendomsundervisning, som jo dengang hed religion, dansk og skrivning foregik i vores klasseværelse med diverse lærere. Lørdagen var alle tiders skoledag, én times gymnastik, hvor vi om sommeren spillede fodbold på fodboldbanen, om vinteren spillede vi håndbold i gymnastiksalen, herefter to timers sløjd – og så fri.

Jeg husker, at jeg engang havde skrevet en meget fin fristil om stæren. Jeg var meget interesseret i fugle og på det tidspunkt især stæren, idet jeg havde fremstillet flere stærekasser og sat op flere steder, så jeg rigtigt kunne følge stærens liv. Fristilen, jeg havde skrevet, syntes min klasselærer fru Lily Schmidt Nielsen var meget fin, og den skulle derfor læses op, så alle kunne høre den. Det var stort, da det ikke var noget, der ellers blev brugt.

Lærerne

Vi blev undervist af de forskellige lærere, der var tilknyttet skolen. Nogle af lærerne underviste også seminaristerne. Jeg syntes i det store og hele, at vores lærere var dygtige og kompetente. Jeg husker navnene på nogle af dem: Min klasselærer fru Schmidt Nielsen (Johanne fra Enhedslistens mormor), Hr. Reiff, som var leder af børneskolen, og hr. Wolffsen, som var tegne- og sløjdlærer. Sidstnævnte var meget flink mod dem, der var dygtige. Det var jeg i al beskedenhed, men dem, der ikke kunne høvle lige, var han ikke

så glad for. Jeg mener også, at vi havde ham i naturhistorie.

Gymnastiklæreren hed hr. Lindberg. Hr. Schmidt Nielsen havde vi i fysik i det fine fysiklokale, som også blev brugt til seminaristerne. Hr. Grünfeld var regnelærer, og frk. Krog var lærer for 1. og 2. klasserne. Hr. G. Laustsen, som var en meget dygtig historiefortæller, havde faste kunder. Det var dem, der kunne huske, hvad han havde fortalt i forrige time, når de blev overhørt.

Inga Boesen var klasselærer for 3. klasse. Hun var vores sanglærer og dygtig til at spille på det fine flygel. Da jeg gik i 8. klasse, blev der ansat en pæn yngre lærerinde. Jeg tror, hun hed frk. Poulsen. Alle de store drenge var mere eller mindre forelsket i hende, men hun underviste kun de mindre klasser.

Frikvartererne

Jeg husker tydeligt frikvartererne. For det meste spillede drengene fodbold med en tennisbold. Der var mål mellem to af træerne, som i øvrigt står der endnu. Jeg husker også en leg, vi kunne lege med pigerne. Den hed »tag den ring og lad den vandre«. Vi spillede også med kugler og hønseringe. Der var to lærere, der var gårdvagter. De gik frem og tilbage og sludrede.

Vi fik ikke skolemad, men havde madpakker med hjemmefra. Så kunne man bytte, hvis der var nogen, der havde noget lækkert. På et tidspunkt fik vi skolemælk.

Udflugter og arrangementer

Der var en udflugt i hvert fald en gang om året. Jeg husker en tur, der gik til Jægerspris, hvor man på dette tidspunkt kunne købe iskager, som var meget berømte. Vi besøgte også Jægerspris Slot. Til sidst var vi ved vandet, hvor vi legede. Jeg mener, at nogle af lærerne også legede med. Det var en herlig tur.

Jeg husker også arrangementer, når de nye seminarister skulle optages på seminariet, sjove fodboldkampe, hvor lærerne var modstandere i mærkelige udklædninger. På et tidspunkt skulle alle nye en tur i skoven til stille sø, hvor der står en mindesten om »Jonstrups minder som ej må dø.«

Seminaristerne

Det var ikke så tit, vi havde praktikundervisning, men når der var, mener jeg, at der var tre seminarister i klassen. Klasselæreren sad bag i klassen og fulgte praktikantens undervisning. Jeg tror, seminaristerne var mere ude på andre skoler, end de var på vores skole. Når seminaristerne skulle til eksamen i gymnastik, udså de sig nogle af de dygtige elever og lovede dem et eller andet, hvis de gjorde det godt, når censor var til stede.

Mange af de store elever blev ret gode venner med seminaristerne. Jeg husker, at nogle af dem, jeg snakkede med, var fra Færøerne, og de skulle hjem, når de var færdige med at læse på seminariet.

Vi spillede også fodbold med nogle af dem. De gik meget op i fodbold og trænede. Der var jo en turnering mellem seminarierne, som vi var meget interesserede i. Jeg mener, at Jonstrup engang vandt denne turnering.

En god skole

Der var ikke mange forældreaftener, men min mor deltog altid i alt, som jeg

Jan Greve Olsen (bagest til højre) og hans lærekammerater hos F.A. Thiele.

var med i, det være sig dans, gymnastik og naturligvis skolen. Min far var mere med, når jeg spillede fodbold. Jeg ved, at mine forældre var med på noget aftenskoleundervisning, som lærerne på seminariet havde startet. Det var især dansk.

Alt i alt var det en god skole. Vi var glade for, at vi ikke skulle til den lille skole i Måløv eller til Parkskolen i Ballerup. Det var fint, at staten overtog byggeriet på Måløvhøj og tilbød Ballerup-Måløv Kommune, at børnene på Måløvhøj kunne komme til at gå i skole på Jonstrup Seminarium. Jeg syntes selvfølgelig, at det var forkert at kalde det for en øvelsesskole. Så kunne man jo også kalde alle de skoler i omegnen, som seminaristerne var ude på, øvelsesskoler.

Selv om lærerne dengang måtte slå eleverne – jeg har fået nogle øretæver – var det en god skole. Den lå perfekt ved skoven og på landet. Vi fik blandt andet set en hest føde sit føl, og på taget af seminariet var der hvert år en storkerede med stork og unger. Storkene kunne hente maden i engene der, hvor der nu er bygget.

Da jeg efter otte år var færdig på Jonstrup Seminarium, kom jeg i lære som finmekaniker hos F.A. Thiele på Købmagergade i København og gik på Ballerup tekniske skole i fire år.

Ta' målene med og gør en god handel
Vi glæder os til, at se dig!

gulve – tæpper – gardiner

Kvalitet til små beløb - så ta' ud i...

tæppe køb.dk

Tempovej 28 · 2750 Ballerup · 5177 1704

Os med den allerbedste service...

Ring efter tæppebussen, Vi kører ALLE dage 8.00 - 20.00

Et liv med dans

HANNE NYGAARD

Ved Ballerup Historiske Forenings femte erindringstræf på Ryttergården den 1. november 2018 fortalte Finn Bendixen om sine forældres liv, om deres danseskole og sit eget engagement i familievirksomheden.

Finns far, Frode Bendixen, var født i 1907. Han var søn af tømmerhandler Nicolaj Bendixen og Anna Willemoes, og Finn fortalte, at han selv er tiptipoldebarn af søhelten Peter Willemoes.

Frode Bendixen gik på seminariet og blev skolelærer og arbejdede i mange år på Husum Skole. I 1930 mødte han Mitzi, som han blev gift med. De uddannede sig begge to til danselærere. Frode passede sit arbejde om dagen og underviste voksne om aftenen. De fik børnene Bo og Britt Bendixen, som blev kendte på hver deres måde.

I 1942 startede Mitzi og Frode en danseskole på Sonnerupvej i Brønshøj. Den blev en stor succes, og i 1948 købte de en villa og byggede en stor sal, som i dag er kendt som Pejsegården. Da der var stor tilslutning til danseskolen, skulle der bruges ekstra personale.

Annonce for Bendixens Danseinstitut 1954.

En af dem, der skulle hjælpe, var den 21-årige assistent Karen Christensen. Hun var uddannet i manufakturhandel og uddannet danselærer hos Enoch danseinstitut. Hende kunne Frode ikke stå for. De forelskede sig i hinanden og flyttede sammen.

I 1948 rejste de på sommerferie i Norge, og her optog Frode en 16 mm film af hele turen. Han elskede at filme, og derfor har han også haft rigtig mange film fra Ballerup, som han udlånte til Mogens Bille, da Ballerup Krøniken skulle produceres.

Efter ferien startede Frode og Karen en danseskole på Ballerup Kro. Til det første afdansningsbal var der 110 deltagere. De passede deres arbejde ved siden af danseskolen.

De blev gift i Stefans Kirke på Vesterbro den 15. februar 1948. I forbindelse med skilsmissen slog familie og venner hånden af Frode og Karen. De var kun sig selv. De fik en lejlighed i Præstevænget 13, og hver morgen tog Frode på arbejde på Husum Skole. Karen passede danseskolen og havde alle børneholdene, og Frode underviste de unge og voksne om aftenen.

I 1950 blev Finn født. Samme år fandt Karen og Frode et tomt lokale i Schwenckestræde – Logen – som afholdsforeningen N.I.O.G.T havde brugt. Det var en gammel bygning med kakkelovn, og Louis og Jonna Hansen, der spillede på klaver til dansen, spillede indimellem med handsker på. De første elever var de handlendes børn. Frode og Karen havde let ved at komme i kontakt med de lokale, og de fik etableret et godt samarbejde med Ballerup Idræts Forening, hvis formand var Arne Elers Nielsen. Det var et samarbejde, der varede i mange år.

Karen og Frode Bendixen 1959.

Frode var meget interesseret i at udvikle turneringsdansere, og der var mange dygtige dansere i danseskolen. I 1956 var der kommet så godt gang i danseskolen, at de var nødt til at flytte, og de fandt en villa og grund på Stationsvej 62. Samtidig startede de danseskole i Skovlunde i HB-salen i Bybuen og senere også i Lilletoften. Her blev Winnie Boesdal ansat til børneholdene. Senere overtog hun ledelsen af begge steder i Skovlunde. Frode kørte frem

Familien Bendixen ved Kims barnedåb i juni 1961.

og tilbage mellem Skovlunde og Ballerup og underviste voksenhold.

Danseskolen blev større og større, så der kunne kun holdes afdansningsbal i København, først i Studenterforeningen, Grev Moltkes Palæ, og senere i Odd Fellow Palæet i Bredgade og i Falkonercentret. Fra 1965 til 1970 fandt afdansningsballet sted i KB-Hallen. I den periode var der 220 3-årige børn på dansegulvet på en gang. Der var så mange børnehold, at der var danseundervisning hver dag.

I april 1961 blev Finns lillebror Kim født, og i 1962 byggede familien en privat dansesal ved siden af deres villa med hjælp fra lokale håndværkere.

Finns forældre var meget med på beatet. Finn var med dem til Beatles-koncert i KB-hallen i 1964. Hans forældre kunne godt lide at have gæster, og der var altid mange omkring dem i sommerhuset i Rørvig, hvor Frode Bendixen blev meget gode venner med Gunnar Nu Hansen.

Ballerup Kro var et samlingssted til afdansningsballer og danseturneringer. Så blev Ballerup gymnasium bygget med en stor sal, som blev brugt til mærketurneringer. Frode og Karen var dygtige undervisere og pædagoger, og de var gode til at holde på deres elever. Der blev uddelt mange 5 og 10 års mærker.

I 1985 var Frode 78 år og Karen 60 år. Straffen for at gå med høje hæle hele livet indfandt sig, og Karen blev

Karen Bendixen med sønnerne Finn og Kim, 1965.

Finn og Kim til afdansningsbal i 1965.

opereret i foden og måtte opgive at danse. De satte danseskolen til salg, og den 22-årige Lone Lindgren og hendes forældre købte danseskolen, som fortsat eksisterer 33 år efter, at hun overtog den.

Efter at danseskolen blev solgt, flyttede forældrene til Ølstykke, hvor de boede en del år. Finn flyttede til Slagelse, hvortil hans forældre også flyttede for at være tæt på børnebørnene. De boede her i mange år.

Frode døde i 1996 88 år gammel. Karen flyttede til Egebjerg i de sidste år, hun levede, og i 2005 døde hun 79 år gammel.

Finn fortalte herefter, hvad han selv havde lavet i al den tid. Han fortalte, at han selv gik til dans, men han kunne også godt lide at spille fodbold. Han måtte imidlertid vælge, og som 13-årig blev han og hans dansepartner Anette Mejlstrup juniordanmarksmestre. Sammen med en ny dansepartner Helle Fischer blev Finn danmarksmester i ynglingerækken, og som 18-årig danmarksmester i jitterbug i voksenrækken.

Han blev sendt til Tyskland i tre måneder for at undervise, men blev der i tre år. Herefter blev han konferencier og trivedes med det. Så tog han hjem og blev dansepartner og gift med Anette, og de fik tre børn.

Frode Bendixen med vennen Gunnar »Nu« Hansen ved Frodes 75 års fødselsdag i 1982.

I 1978 etablerede Finn en danseskole i Stenløse, som han havde i 3–4 år. Så blev han direktør i Ballerup Centret, men her kedede han sig. Han kom i kontakt med Svend E's direktør, som gerne ville lave modeshow i Ballerup Centret med Finn Bendixens dansepiger. Det blev en stor succes, og han blev hyret til otte storcentre og rejste senere rundt i hele Danmark med modeshows. Senere blev han ansat af centrene for at skaffe underholdning. I 13 år var han i Bon-Bonland, hvor han leverede underholdning.

Senere overtog han sammen med sin nuværende kone Birgitte, Bjæverskov Forsamlingshus, som de havde i fem år, og fra i år har de overtaget Odd Fellow Palæet i Roskilde, hvor man kan spise, og hvor der er underholdning.

Finn sluttede med at takke, fordi han måtte komme og takkede også de mange »gamle« danseelever, som var mødt op til erindringstræffet.

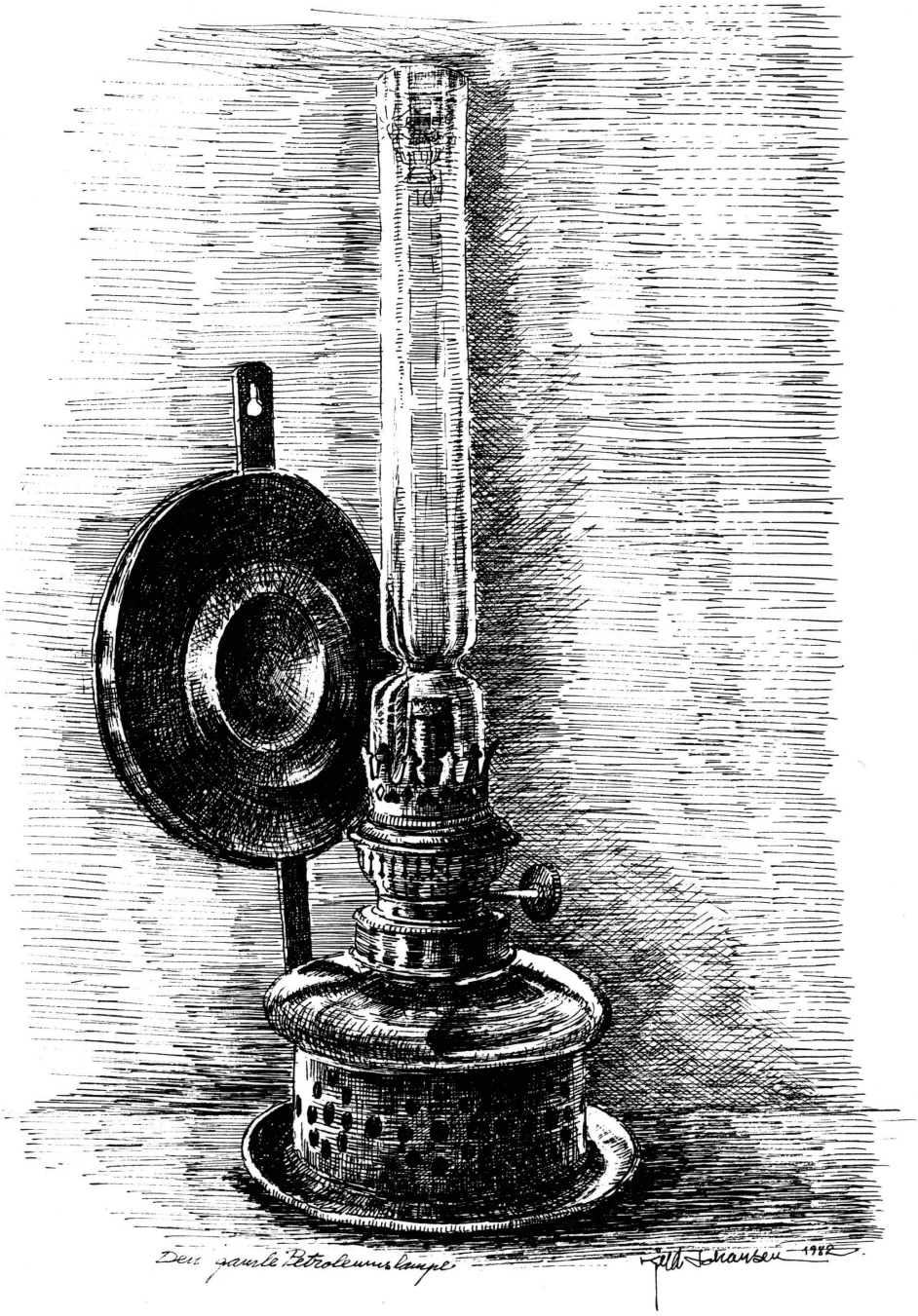
Den gamle Petroleumslampe
Fritz Johansen 1982

Nyt fra FORENINGEN

Ballerup Historiske Forenings bestyrelse sender alle medlemmer og frivillige hjælpere en stor hilsen med ønsker om et spændende nytår med mange historiske nye indtryk.

Vi læser ud af den store interesse for erindringstræffene i 2018 i loen, at vi alle glædes ved at høre historierne om det tidligere liv i Ballerup. Til træffet i maj kom flere end 80, og i november var der i alt 108 – begge eftermiddage var der bare en rigtig god stemning. Derfor skal der fra mig hermed lyde en stor tak til fortællerne, der i den grad viderebringer viden og »den gode historie« om vor kommune.

I 2019 arrangerer vi igen erindringstræf den 15. maj og den 6. november. Vi glæder os til at se jer i Pederstrup disse eftermiddage.

Ballerup Historiske Forening og museet har i de forløbne år modtaget flere malerier som gaver både med lokale motiver og af lokale kunstnere. Planlægning af de kommende udstillinger er i fuld gang, og Mette Jensen har spurgt, om vi skulle overveje, at udstille nogle af disse billeder, når et passende lokale er ledigt. Det vil Historisk Forening meget gerne hjælpe med til.

Ved de traditionsrige arrangementer som søndagssalonerne og emnedage på museet, hvor det myldrer med glade borgere, er Historisk Forenings medlemmer aktive – når der er opgaver, vi kan hjælpe med til. Vi er stolte over museet og den popularitet, det har hos mange »stamgæster« – og vi har et godt samarbejde.

Den 30. oktober 2018 besluttede en enig bestyrelse, at kunstneren Kjeld Johansen skulle kåres som æresmedlem i Ballerup Historiske Forening – fordi Kjeld Johansen har vist stort engagement som frivillig på museet igennem mange, mange år.

Kjeld Johansen har fundet skønne motiver i hele Ballerup Kommune og foreviget dem med sine malerier, akvareller og tegninger til stor glæde for alle, og den lokale historiske beretning huskes lettere, når stederne »kan ses for vort indre øje« i Kjelds billeder.

Desuden har Kjeld Johansen fra 1972 givet foreningen lov til at anvende sine smukke illustrationer. Kunstneren har også illustreret bøger, som er udgivet af Historisk Forening, og som sælges i museumsbutikken.

Så vel mødt til fejringen på generalforsamlingen!

Gurli Lytzen
formand

Ballerup Historiske Forening

indkalder til

GENERALFORSAMLING

tirsdag den 12. marts 2019 kl. 19
i Baghuset, Sct. Jacobsvej 1, Ballerup

Dagsorden:

1. Valg af dirigent.
2. Bestyrelsens beretning ved formanden.
3. Regnskab for 2018.
4. Kontingent.
   Bestyrelsen foreslår uændret kontingent: 300 kr.
5. Indkomne forslag.
6. Valg.
   På valg er:
   a. 2 bestyrelsesmedlemmer: Jette Garder og Svend Jørgen Jensen – begge modtager genvalg.
   b. Suppleanter til bestyrelsen: Britta Krøyer modtager ikke genvalg, og Hanne Lind modtager genvalg.
   c. 1 revisor: Birthe Olsen modtager genvalg.
   d. 1 revisorsuppleant: Arne Aaby Olesen modtager ikke genvalg.
7. Nyt fra Ballerup Museum v/ Mette Jensen.
8. Eventuelt.

Forslag, der ønskes behandlet under pkt. 5, skal være formanden i hænde senest den 4. marts 2019.

Efter generalforsamlingen fejrer vi sammen foreningens nye æresmedlem kunstneren Kjeld Johansen. Derefter vises kortfilmen »Krigsbarn i Skovlunde«. Se omtalen næste side.

Der vil blive serveret kaffe/te og brød samt vin, øl og vand.

Med venlig hilsen
Gurli Lytzen, formand

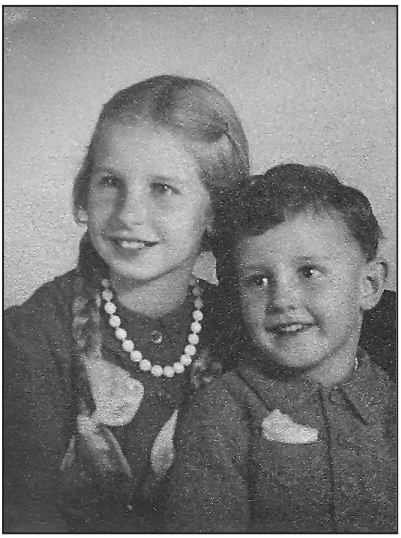

Krigsbarn i Skovlunde

Efter generalforsamlingen vises kortfilmen »Krigsbarn i Skovlunde«, som Ballerup Historiske Forening har taget initiativ til at få produceret.

I filmen fortæller tidligere skoleinspektør Gerd Belhage om sin opvækst i Skovlunde under krigen. Som treårig flyttede hun i 1937 med sin mor og far til Skovlunde Villaby, hvor hun voksede op i et hus, som forældrene havde købt.

Hun fortæller blandt andet den rørende og gribende historie om plejebroderen Martin, som hendes forældre tog til sig, da hans far og mor blev nødt til at gå under jorden for at skjule sig for tyskerne.

Filmen, der varer 36 minutter, er produceret for Ballerup Historiske Forening og Ballerup Museum af Gladsaxe Film og Video Klub.

Kirstine Kloster Andersen

Spurven

Historisk Søndagssalon
søndag den 5. maj 2019 kl. 14.00-17.00
i Ryttergårdens stuehus

Ballerup Historiske Forening og Ballerup Museum inviterer til en spændende eftermiddag i forlængelse af udstillingen »Russiske skæbner«. I november 2018 udgav journalist Kirstine Kloster Andersen bogen »Spurven«, der handler om spionen Vera Schalburg. Vera var supernazisten Christian Frederik Schalburgs søster. Søskendeparret kom hos storfyrstinde Olga på Knudsminde i Ballerup.

Historien om Vera udspiller sig i mellemkrigstiden og under 2. Verdenskrig. Kristine fortæller om Veras liv og sit arbejde med bogen, hvor turen blandt andet er gået forbi Ballerup Museums arkiv. Efterfølgende spiller Ballerup Brass Ensemble musik fra perioden, og der vil være mulighed for at synge med på en del af sangene. I pausen kan man besøge særudstillingen »Russiske skæbner«.

Pris: 100 kr. inkl. kaffe og kage (+gebyr 8 kr.). Billetter bookes via www.ballerupmuseum.dk under »Det sker« fra fredag den 15. februar. Særpris for medlemmer af Ballerup Historiske Forening: 50 kr. Salg af billetter til medlemmerne starter tirsdag 2. april på museet og kan bestilles hos Jette Garder på følgende mailadresse gardermorild@gmail.com

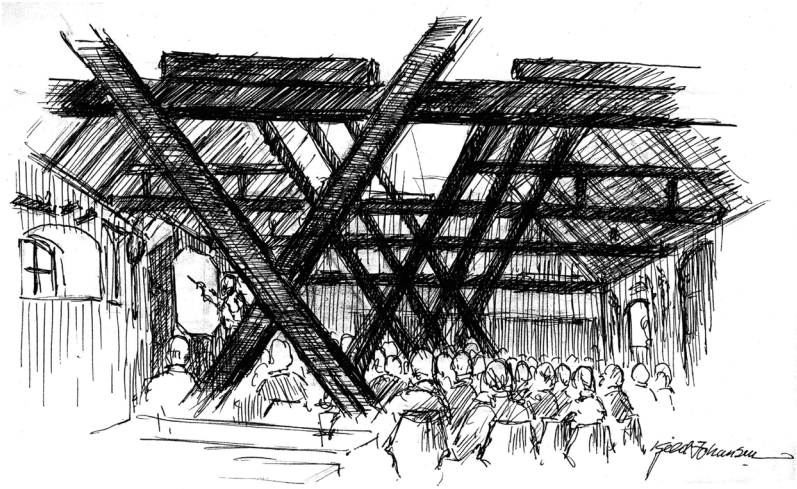

Glemmer du, så husker jeg

Erindringstræf nr. 6
onsdag den 15. maj 2019 kl. 15-17
i loen på Ryttergården

Ballerup Historiske Forening inviterer til erindringstræf i loen på Ryttergården i Pederstrup. Her fortæller mennesker, der har boet i eller haft tilknytning til Ballerup Kommune, deres erindringer. Hvis du har lyst til at fortælle om dit liv, bedes du venligst kontakte Hanne Nygaard enten ved mail: hanne.newgaard@gmail.com eller ringe til tlf. 20 31 06 30.

Det er ikke nødvendigt at tilmelde sig, hvis man vil komme og høre erindringer. Man skal bare møde op. Alle, der ved tidligere træf har opgivet deres mailadresse, vil få en invitation. Hvis man kender nogle andre, der har lyst til at deltage, er man velkommen til at tage dem med. Det er helt uforpligtende at deltage.

Kjeld Johansen

Ballerup Historiske Forenings bestyrelse har udnævnt kunstneren Kjeld Johansen til æresmedlem af foreningen med følgende begrundelse:

»Vi ønsker at hædre Kjeld Johansen for hans store engagement som frivillig på Ballerup Museum og som aktivt medlem af vor forening. Kjeld Johansen har i hele Ballerup Kommune fundet skønne motiver, og han har med sine kunstneriske evner skænket alle en indsigt i kommunens smukke natur, kultur og egnens historiske fortællinger med sine tegninger, akvareller og malerier. Herigennem har han også bevaret scenerier, som ikke er mere – men Kjeld Johansen hjælper os med at huske dem via hans mange dejlige lokale tegninger. I øvrigt har Kjeld Johansen også flere gange illustreret bøger, der er udgivet af Ballerup Historiske Forening til salg i museumsbutikken. Kjeld Johansen har også undervist voksne og børn i at udtrykke sig med pensel og farver både ved høstmarkeder, julemarkeder og ved andre festlige lejligheder i Pederstrup. Kjeld Johansen har desuden haft sine egne tegnehold igennem flere år med stor søgning. Vi takker kunstneren for hans generøsitet, når han tillader foreningen at bruge hans mange værker i vort foreningsblad Byhornet.«

NYT FRA MUSEET

Et år er netop gået, og vi er i gang med at tage hul på et nyt. I de to første vintermåneder har museet lukket på hverdage. Bag de lukkede døre er vi optaget af at forberede det kommende år, der vil byde på to overordnede temaer, som mange af årets aktiviteter vil blive planlagt ud fra. I november og december havde vi to velbesøgte måneder med forskellige aktiviteter i vintermørket. Vi er pt. i gang med at sætte os ind i Kulturstyrelsens nye registreringssystem SARA, som er det nye system, samlingen er registreret i, og så er der kommet tre nye malerier til samlingen.

Byen i forandring

I 2018 vedtog museets bestyrelse en ny virksomhedsplan for perioden 2018–22. Som led i virksomhedsplanen sættes i perioden, under overskriften »Byen i forandring«, fokus på de områder i bydelene, hvor der sker ændringer i dag. Arbejdet med temaet sker gennem både indsamling, historiske undersøgelser og formidling.

En af de museumsfrivillige cykler med et kamera under armen rundt i kommunen og dokumenterer de steder, hvor der er aktuelle byforandringer. Han har i løbet af sommeren 2018 taget billeder af Skovlunde Centrets nord-

Supermarkedet HCM på torvet i Skovlunde Centret omkring 1970. Foto: Ballerup Museums billedsamling.

Nyt maleri: Storfyrstinde Olgas frodige vindueskarm med sommerblomster.

lige del, der nu er blevet revet ned. Skovlunde Centret var det første fokus i temaet. Fra november og frem til jul viste vi et udstillingsspot i udstillingen om Ballerups historie, der handlede om Skovlunde Centrets historie og de ændringer, der sker i området. Udstillingsspottet bliver i en periode af 2019 flyttet til Skovlunde Kulturhus, hvor vi også planlægger at indsamle erindringer og fotos om centret fra borgerne i Skovlunde.

Som nedtælling til jul kunne man følge med i en julekalender på museets Facebook, hvor man hver dag kunne se et nyt »kalenderbillede« fra centrets historie. Vi oplevede en stor interesse for kalenderen med mange »likes«, kommentarer og delinger. Kommentarerne indeholdt både små erindringer fra og minder om centret samt interesse for fremtidens bymidte i Skovlunde.

Nye malerier til samlingen

I slutningen af 2018 fik vi tre malerier foræren de til samlingen af tre forskellige private givere. Det ene maleri er malet af storfyrstinde Olga i den periode, hvor familien boede på Knudsminde i Ballerup. Motivet er Olgas frodige vindueskarm med sommerblomster i en af stuerne på gården. Maleriet blev oprindeligt foræret som gave til fodermester Marius, der arbejdede

Nyt maleri: Kavsbjerggård i Skovlunde.

på Knudsminde. De to andre malerier har motiver fra Gl. Skovlunde. Begge malerier, der er malet af to forskellige kunstnere, er fra første halvdel af 1900-tallet. Alle tre malerier er i gang med at blive regi-streret, og de er endnu ikke udstillet.

SARA – nyt registreringssystem

Kulturstyrelsen har taget det nye registreringssystem SARA i brug. To af museets frivillige medarbejdere har i slutningen af året været på kursus i systemet, og her i det nye år følger et par af de lønnede medarbejdere trop. Det kræver en del tid at sætte sig ind i det nye system og få rutine i at bruge det i hverdagen. Registrering af nye genstande, der er indkommet til samlingen, har derfor ligget stille i en periode.

Mørkeaften

Fredag den 9. november holdt museet mørkeaften, hvor vi samarbejdede med Ballerup Musikskole, teatergruppen KLIMA og Grantoftegård. Aftenen bød på mange forskellige oplevelser i mørket. I haven foran Lindbjerggård, der var oplyst med ca. 100 lys, sang elever fra musikskolen aftensange. I haver og længer kunne man møde levende væsner fra den folkelige overtro. Omkring

gadekæret skulle man f.eks. tage sig i agt for Nøkken, der forsøgte at lokke de uskyldige i vandet med musik og lokkende tilråb. Man kunne også følge med på en tur til Grantoftegårds stalde og opleve smeden arbejde ved den lysende esse. Der var ca. 130 besøgende til aftenen.

Op mod jul

Tiden op mod jul er museets »lille højsæson« med juleudstilling og jul i landsbyen. Årets juleudstilling, der havde titlen »Julegys og vintermørke«, fortalte om julens overtro og om livet på landet i den mørkeste tid på året i 1700- og 1800-årene.

I udstillingen indgik forskellige væsner, der var knyttet til den folkelige overtro og julen på landet. F.eks. hærgede Glosoen under bondens julebord. Glosoen var et uhyggeligt spøgelsessvin med lysende øjne og pigge på ryggen, der varslede død. Hvis man glemte at ofre et neg til Glosoen i høsten, så risikerede man, at svinet kom og lavede ravage under julebordet.

Af Whita Sjøsten, der har været engageret i kunsthåndværkersammenslutningen Smedjen i Vognporten i Ballerup, lånte vi tre store filtede trolde. Den mandshøje trold Uldrik blev lavet for 20 år siden over en weekend af en gruppe filtere. Uldrik blev bygget op omkring en af filternes mand, der

Whita Sjøsten med den mandshøje filttrold Uldrik.

Teatergruppen KLIMA's juleforestilling »Jul på museet« blev opført i Ryttergårdens stuehus.

til sidst lå inde i den store trold. Uldrik fik både fødsels- og navneattest samt cpr-nummer af det daværende Kultur- og Fritidsudvalg. Senere fik Uldrik en kone samt troldebørnene Tusindfryd og Kæruld. Uldrik var udstillet sammen med de to troldebørn.

Første weekend i december holdt aktørerne i Pederstrup med samarbejdspartnere en julet weekend med aktiviteter i hele landsbyen både lørdag og søndag. Museet samarbejdede særligt med Teatergruppen KLIMA, der spillede juleforestillingen »Jul på museet« i Ryttergårdens stuehus. Forestillingen handlede om en udstilling med århundredets største monstre på et museum. Monstrene blev levende og overtog museet op til jul. Juleudstillingen på Lindbjerggård var planlagt, så den temamæssigt hang sammen med forestillingen.

Om lørdagen inviterede vi publikum og andre interesserede indenfor i skolestuen til monsterworkshop, hvor man kunne lave dukketeatermonstre og monsterslim. Om søndagen var der mere traditionel jul på programmet. Her kunne man lave julepynt og juledekorationer i skolestuen, og hele museet var åbent med arbejdende smedje og åben købmand. Juleweekenden var meget velbesøgt, selvom begge dage var grå med meget regn.

Russiske immigranter og kongens jagtgilde

Året er i grove træk planlagt ud fra to overordnede temaer. I begyndelsen af marts åbner vi særudstillingen »Russiske skæbner«. Udstillingen, der er en låneudstilling fra Kulturcentret Assistens på Nørrebro, fortæller historien om nogle af de flygtninge, der kom til Danmark som følge af den russiske revolution i 1917. F.eks. fortælles historien om kejserinde Dagmars livkosak Jaschik, der blev købmand i Valby. I udstillingen vises også genstande og malerier fra museets samling omkring storfyrstinde Olga. Vi planlægger gennem forårssæsonen at arrangere foredrag og rundvisninger med relation til temaet.

Fra juni tager vi hul på temaet »Kongens jagtgilde« med en lille udstilling i Skomagerhuset. Med udgangspunkt i historien om kongens jagtgård i 1500-tallets Ballerup vil udstillingen gennem et veldækket og stemningsfuldt skuebord fortælle om kongens jagt i Hareskoven, mad, spisevaner, selviscenesættelse og forskel mellem bonde og adel i renæssancen. Kongens jagtgilde bliver foldet ud i sommer- og efterårssæsonen gennem arrangementer for både børn og voksne. Årets høstmarked vil desuden byde på renæssancetema med en levende jagtlejr bag Ryttergården.

Derudover byder kalenderen traditionen tro på årstids- og højtidsarrangementer. I foråret drejer det sig om fastelavn og påske. Ligesom sidste år vil vi igen i år byde foråret velkommen ved at ruge kyllinger i en rugemaskine i skole- og legetøjsudstillingen. Dette sker i samarbejde med naturvejleder Camilla Lindberg fra Skoletjenesten Pederstrup.

Programmet for den kommende sæson kan ses på www.ballerupmuseum.dk under »Det sker«.

Hans Hansens gamle gård i Skovlunde. Maleri af C. Hornung-Jensen, 1941.

Maleriet på bagsiden

SVEND JØRGEN JENSEN

I sommeren 2018 fik Ballerup Museum en henvendelse via Facebook fra Knud Flensted i Bagsværd. Han sendte et fotografi af et maleri, som han havde hængende på sin væg. På maleriet, som gengives her over og på bagsiden af dette nummer af Byhornet, ses to stråtækte gårde. Knud Flensted oplyste endvidere, at maleriet havde været i hans families eje i mindst 60–70 år, først hos hans fars forældre, siden hos hans egne forældre. Han havde ingen tilknytning til gårdene, men syntes, at det kunne være sjovt at vide lidt mere om dem.

Ifølge en håndskrevet tekst på bagsiden af maleriet forestiller det »Hans Hansens gamle gård i Skovlunde«. Teksten oplyser desuden, at det er malet af C. Hornung-Jensen i 1941. Knud Flensted skrev, at hans farfar, forlagsboghandler Knud Flensted, Odense, oprindelig havde købt eller fået maleriet af kunstmaleren. Farfaren

havde ingen tilknytning til Skovlunde, men var omtrent jævnaldrende med Hornung-Jensen. Knud Flensted vidste desværre ikke, hvor de kendte hinanden fra. Han spurgte, om der var nogen, der vidste noget om gården og dens ejer, og museumsinspektør Mette Jensen sendte forespørgslen videre til mig. Jeg kunne med det samme se, at gården til venstre i billedet var Bybjerggård, og gården i billedets baggrund var gården Toftholm. Jeg fandt desuden frem til, hvem Hans Hansen var.

Gårdejeren

Af slægtsforskeren Caspar Hassings utrykte materiale om fæstere og gårdmænd og deres familier i Ballerup og Måløv sogne fremgår det, at Hans Hansen overtog Bybjerggård i 1935 efter sin mor.

Hans fulde navn var Hans Laurits Hansen. Han blev født den 24. december 1893.

Hans Hansen var søn af Anders Ludvig Hansen (født 1853) og Dorthea Nielsine Hansen (født 1858). Hans forældre blev gift den 11. maj 1883. Da faren døde i 1920, førte han mor gården videre.

Dorthea Nielsine og Anders Ludvig Hansen fik tre børn: Anna Kirstine Hansen (født 5.3. 1884), Johanne Hansen (født 3.10.1886) og Hans Laurits Hansen (født 24.12.1893).

Hans Hansens søster Anna Kirstine Hansen blev den 2. april 1909 gift med Alfred Christian Andersen, der ejede Ålegård i Skovlunde 1906–1918. Anna Kirstine og Alfred fik datteren Else (født 5.3.1910), som blev gift med Jørgen Ejvind Andersen, der ejede Grantoftegård i Pederstrup.

I 1947 købte Kolonihaveforbundet gennem Statens Jordlovsudvalg

Amatørfoto med samme motiv som C. Hornung-Jensens maleri.

Lystoftegård i Skovlunde. Maleri af C. Hornung-Jensen, 1950.

Toftholm og Bybjerggård og udstykkede gårdenes jorde i parceller på ca. 800 kvadratmeter. Parcellerne blev solgt som sommerhusgrunde, og der blev stiftet en parcelforening. Bybjerggård blev lejet ud til en havebrugskonsulent, som skulle føre opsyn med gårdene og rådgive parcelforeningens medlemmer med hensyn til anlæg af haverne.

Maleren

Carlo Christoffer Hornung-Jensen var en anerkendt maler. På bagsiden af maleriet af Bybjerggård og Toftholm står der, at billedet har været udstillet på Charlottenborg i 1941. Han var en af dyrehavemalerne, som var en kreds af danske landskabsmalere i første halvdel af 1900-tallet, der især søgte deres motiver i Dyrehaven. Ud over maleriet af Bybjerggård og Toftholm findes der mindst et maleri mere med motiv fra Skovlunde fra hans hånd.

Han blev født den 23. maj 1882 i København. Han var i malerlære fra 1896 til 1901, kom på Teknisk Skole og tog svendeprøve med sølvmedalje 1902. Fra 1904 til 1906 var han elev på Det Kongelige Danske Kunstakademi. Han videreuddannede sig i Paris 1906–07.

I 4. udgave af Weilbachs Kunstnerleksikon (1994) skriver Peter Michael Hornung:

»C. Hornung-Jensen blev gennem sit elevforhold til bl.a. Fritz Thaulow og Léon Bonnat fortrolig med friluftsstudiet og det naturalistiske maleris håndværk, og hans alsidige tekniske skoling blev ham til nytte over en bred vifte af motiver: Portrætter, genremotiver og landskaber, som er typiske for Dyrehavemalernes naturstudium og det ældre, akademiske Charlottenborgmaleris soliditet. Blandt disse hævder især billederne fra Dyrehaven og Peter Lieps Hus sig ved stemningsfuld opbygning og en sikker fordeling af lys og skygge.«

Han udstillede adskillige gange på Charlottenborg fra 1909 til sin død i 1960. Blandt hans værker kan nævnes Martssol, Dyrehaven (1913), Bedstemor ved Sygesengen (1920), Vinduet ved forårstid (1938), Søllerød Kirke (1946), Lystoftegård i Skovlunde (1950). Af udsmykninger Dyrehavens Malere samlede ved Peter Lieps Hus (1916), endvidere julemærkerne i 1928 og 1931.

Carlo Christoffer Hornung-Jensen døde den 17. januar 1960 på Frederiksberg og blev begravet på Frederiksberg Ældre Kirkegård.

Moseets vestgavl.
Kjeld Johansen.

3

gode grunde til at kontakte ABCtryk

- god og hurtig service
- kvalitetstryk
- den rigtige pris

ABC tryk

Folekær 21 · 2765 Smørum · Telefon 4497 1080
Email: post@abc-tryk.dk

BALLERUP HISTORISKE FORENING

MEDLEMSKORT

2019

Ballerup Historiske Forenings *bestyrelse*

Formand
Gurli Lytzen
Viggo Barfoeds Alle 23
2750 Ballerup
44 65 08 61 / 21 46 42 02
gurli.lytzen@outlook.dk

Næstformand
Lisbet Haubro Christensen
Knastebakken 65
2750 Ballerup
40 59 14 44
lisbethaubro@gmail.com

Kasserer
Jørgen Bragge
Pilehøjvej 47
2750 Ballerup
44 65 24 25 / 40 55 24 25
jorgen@bragge.dk

Sekretær
Hanne Nygaard
Erantishaven 58
2765 Smørum
44 97 50 28 / 20 31 06 30
hanne.newgaard@gmail.com

Jette Garder
Kildebuen 3
2740 Skovlunde
23 40 45 01
gardermorild@gmail.com

Peter Hesselholt
Lerbjergvej 6
2750 Ballerup
21 42 82 81
ph21428281@gmail.com

Svend Jørgen Jensen
Tjørnevænget 39
2740 Skovlunde
44 91 91 97 / 20 21 07 33
svendjensen@lic-mail.dk

BALLERUP HISTORISKE FORENING
Pederstrupvej 51–53, 2750 Ballerup